

Číslo: 66008/2022 - 2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch od 12. 04. 2023 do 13. 04. 2023

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola, Trieda SNP 20, Banská Bystrica	
Zriaďovateľ	Mesto Banská Bystrica

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Sergej Čabala, riaditeľ školy

Mgr. Danka Bugáňová, zástupkyňa riaditeľa školy pre nižšie stredné vzdelávanie

Mgr. Alena Surovcová, zástupkyňa riaditeľa školy pre primárne vzdelávanie

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 66008/2022 - 2023 zo dňa 11. 04. 2023 **inšpekciu vykonali:**

Mgr. Renáta Alaksová, školská inšpektorka, ŠIC Banská Bystrica

Mgr. Jana Bieliková, školská inšpektorka, ŠIC Banská Bystrica

PaedDr. Jana Handzelová, PhD., školská inšpektorka, ŠIC Banská Bystrica

PaedDr. Katarína Mužíková, školská inšpektorka, ŠIC Banská Bystrica

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov - odídencom z Ukrajiny

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Tematická inšpekcia bola vykonaná v plnoorganizovanej štátnej mestskej základnej škole s vyučovacím jazykom slovenským. Vzdelávala 473 žiakov, z nich 216 v primárnom vzdelávaní a 257 v nižšom strednom vzdelávaní. Aktuálny počet odídencom bol 14, do tried primárneho vzdelávania bolo zaradených 6 a do tried nižšieho stredného vzdelávania 8. Výchovno-vzdelávací proces zabezpečovalo 50 pedagogických zamestnancov, z toho 32 učiteľov, 7 vychovávateľiek, 11 pedagogických asistentov a 2 odborní zamestnanci (1 školská špeciálna pedagogička, 1 sociálna pedagogička). Pedagogickí a odborní zamestnanci z Ukrajiny v škole nepôsobili, rovnako ani školský podporný tím.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zaraďovanie žiakov odídencom do vzdelávania

V minulom aj v aktuálnom školskom roku škola prijala všetkých žiakov odídencom, ktorí prejavili záujem o vzdelávanie na základe žiadosti zákonných zástupcov. Z rozhovoru s riaditeľom školy vyplynulo, že v zmysle stanovených požiadaviek ich zaraďovali do ročníkov **podľa veku**. Začleňovali ich do **bežných tried**, prednostne do tried, kde už boli i iní žiaci z Ukrajiny, pričom výhody takéhoto vzdelávania videl v efektívnejšom osvojení si slovenského jazyka so slovenskými rovesníkmi aj učiva ostatných predmetov a v ľahšom včlenení sa do kolektívu. **Učebný plán** vo vzťahu k vzdelávaniu žiakov z Ukrajiny neupravovali, ale v rozhovoroch učitelia deklarovali úpravy vzdelávacieho obsahu v niektorých predmetoch v závislosti od ich vedomostí, zručností a podľa úrovne ovládania štátneho jazyka. V aktuálnom školskom roku prišlo 6 žiakov a z evidencie vyradili 2 žiakov, ktorí odišli do Kanady. Fluktuácia žiakov odídencom - odchody späť na Ukrajinu a do iných krajín (Nemecko, Kanada) a prestupy na inú ZŠ podľa vyjadrenia riaditeľa školy nespôsobovali problémy pri organizácii vyučovania. Neospravedlnené vymeškané hodiny v ich dochádzke škola neevidovala, prínosom v tejto oblasti bola efektívna spolupráca so zákonnými zástupcami.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídenkami

Riaditeľ školy i triedne učiteľky v rozhovore uviedli, že škola **stanovila jednotný postup na prekonávanie jazykovej bariéry** pri výchove a vzdelávaní žiakov odídencom.

V minulom školskom roku zabezpečili jazykovú podporu formou záujmového útvaru - slovenský jazyk (rozvíjanie slovnej zásoby a základných jazykových zručností, oboznámenie sa s pravidlami interakcie v novom prostredí) pod vedením učiteľky s aprobáciou ruského jazyka. Všetci žiaci iniciatívne v záujmovom útvare pracovali, čo potvrdila i predložená dokumentácia. K zlepšeniu ich komunikácie v slovenskom jazyku prispeli tiež triedne a mimoškolské podujatia (výlety, vianočná besiedka, lyžiarsky kurz). S cieľom začleniť ich do kolektívu a rozvíjať aj neformálnu komunikáciu zaraďovali do edukácie prácu dvojíc/skupín, rôzne témy na diskusiu s cieľom rozvoja ich komunikačných kompetencií. (čítanie a počúvanie, hovorenie a písanie). Postupy **individualizovali** v závislosti od ich vedomostí, schopností a potrieb. Vysvetľovanie nového učiva spájali s obrazovým materiálom, používali slovenskú abecedu, využívali pomoc pedagogických asistentov. Triedna učiteľka 5. ročníka umiestnila žiaka odídencu do prvej lavice, aby bol s učiteľmi v bližšom kontakte. Žiaci odídencom 9. ročníka participovali na činnosti žiackej školskej rady a pri zápise žiakov do 1. ročníka. **Jazykové kurzy štátneho jazyka škola nerealizovala.**

Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídencom

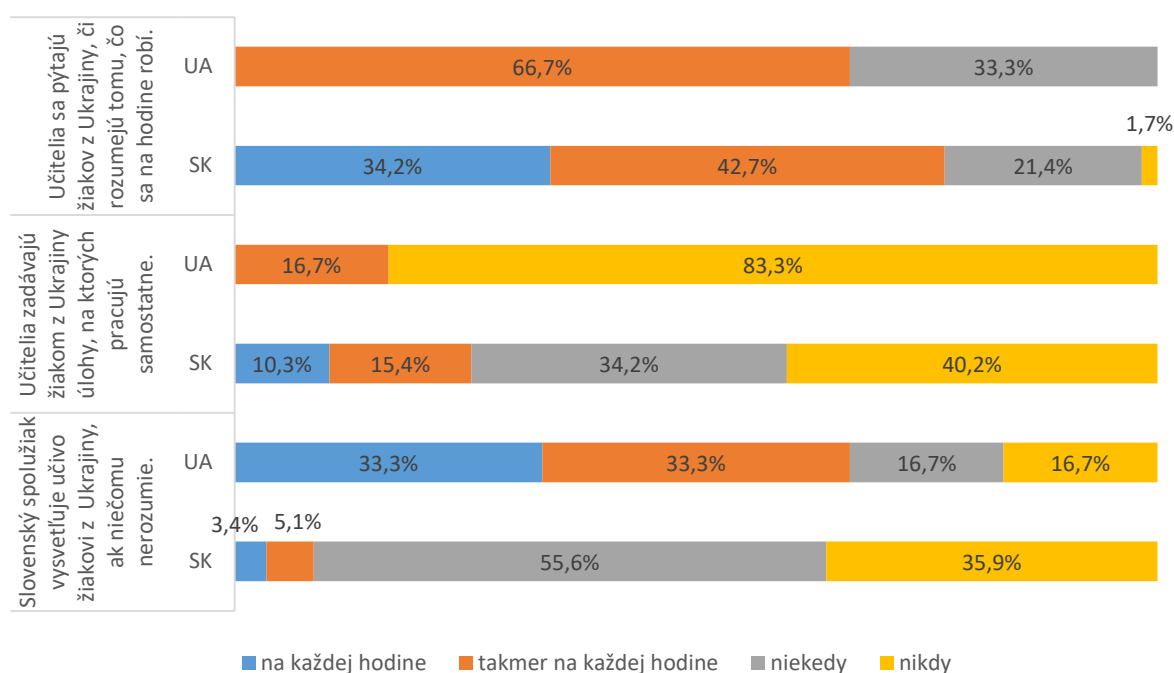
Z rozhovorov s triednymi učiteľkami vyplynulo, že škola nerealizovala **vstupné preskúšanie** žiakov odídencom na zistenie úrovne slovenského jazyka, vyučujúci si úroveň overovali individuálne v priebehu vyučovacieho procesu kladením otázok. Triedne učiteľky primárneho vzdelávania v riadenom rozhovore uviedli, že rozdiel bol v úrovni vedomostí žiakov z matematiky - učivo preberané na Slovensku žiaci odídencom mali už osvojené, čo bolo prínosom pre ich adaptáciu a zvyšovalo ich úspešnosť v procese učenia sa. Problémy mali žiaci pri využívaní odborných výrazov vo vlastivede, prvouke/prírodovede. Výnimkou boli 2 žiačky (2. a 4. ročníka), ktoré do ZŠ prestúpili z inej slovenskej ZŠ a ich komunikácia v slovenskom jazyku bola na adekvátnej úrovni. Lepšiu úroveň vedomostí v nižšom strednom vzdelávaní preukázali žiaci v predmetoch matematika a anglický jazyk, prejavili i záujem o vypracovanie náročnejších úloh. Zároveň poznamenali, že niektorí nechceli komunikovať v slovenskom

jazyku a aj mimo školy sa dorozumievali len po ukrajinsky, ich vzdelávanie bolo ovplyvnené traumatickým zážitkom spojeným s vojnou a útekom.

Z vyjadrenia učiteľov vyplynulo, že žiaci odídenci nemali vypracovaný **individuálny výchovno-vzdelávací plán** zo slovenského jazyka a literatúry, ani z ostatných predmetov, preberali rovnaké učivo ako ostatní žiaci. Z postupov na **prekonanie jazykovej bariéry** vyučujúci využívali najmä individuálny prístup, poskytnutie dostatku času na prácu, pomoc pedagogického asistenta, zadávanie úloh prispôbených jazykovým možnostiam žiakov, rovesnícke učenie, kooperatívne hry, skupinové vyučovanie a podporovali účasť žiakov na mimoškolských aktivitách. Pri komunikácii so žiakmi používali knižné slovníky, tablety na preklady ústneho verbálneho prejavu, online prekladače, komunikovali v ruskom a anglickom jazyku.

Vyjadrenia učiteľov potvrdili aj údaje z dotazníkov, ktoré boli zadané 6 odídencom a 117 slovenským spolužiakom. Z hľadiska vnímania podpory zo strany učiteľov a spolužiakov (**Graf 1**) 66,7 % žiakov odídencom a 76,9 % slovenských žiakov uviedlo, že učitelia si priebežne (na každej hodine a takmer na každej hodine) zisťovali mieru porozumenia žiakov z Ukrajiny a 33,3 % odídencom potvrdilo, že sa tak dialo aspoň niekedy. Prevažná väčšina (83,3 %) ukrajinských žiakov sa zhodla v tom, že učitelia im nezádávali samostatné úlohy, čo rovnako vnímalo 40,2 % slovenských spolužiakov a 83,3 % žiakov odídencom vnímalo pozitívne sústavnú alebo občasnú snahu slovenských spolužiakov vysvetliť im učivo, ak niečomu nerozumeli.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

Zo **vzdelávacích a psychosociálnych intervencií** poskytovala škola žiakom odídencom služby sociálnej pedagogičky, ktorá sprostredkovala pomoc ukrajinsky hovoriacej psychologičky z organizácie NIVaM formou individuálnych terapií, spolupracovala i s poradenskými zariadeniami na príprave slovenských žiakov pri začleňovaní žiakov odídencom.

Podľa vyjadrenia riaditeľa školy mala škola **nastavený jednotný postup hodnotenia žiakov**, akceptovaním metodických odporúčaní a usmernení ministerstva školstva (Hodnotenie žiakov

- cudzincov v základnej škole a strednej škole v školskom roku 2022/2023) počas dvoch klasifikačných období neboli hodnotení. V aktuálnom školskom roku ich hodnotili ako ostatných žiakov s prihliadnutím na úroveň ovládania slovenského jazyka. Učiteľky primárneho vzdelávania v rozhovore uviedli, že v adaptačnom období, teda v čase osvojovania si slovenského jazyka, nehodnotili vôbec, alebo hodnotili predovšetkým slovne so zameraním na dosiahnutý pokrok. Oceňovali každý žiakov pozitívny prejav a snahu. Chválili i ostatných žiakov, ktorí pomáhali pri adaptácii nového spolužiaka.

Základným princípom hodnotenia bolo akceptovanie individuality každého žiaka odídencu. Triedna učiteľka 9. ročníka využívala formatívne hodnotenie, priebežne vyhodnocovala úroveň poznatkov klasifikáciou. Žiačky z Ukrajiny v jej triede dosahovali výborné výchovno-vzdelávacie výsledky. Z vyjadrenia triednej učiteľky 5. ročníka vyplynulo, že žiak v jej triede mal problém v spôsobe učenia sa a spracovania poznatkov, nie v nedostatku vedomostí, čo sa jej v popoludňajších hodinách individuálnym prístupom podarilo odstrániť. Učiteľia si informácie o úrovni ich vedomostí vymieňali ústnou formou, prispôbovali nároky, v prípade potreby im popoludní individuálne vysvetľovali problematické javy/slabšie pochopené učivo (pomoc so slovenskými názvami krajín v predmete geografia).

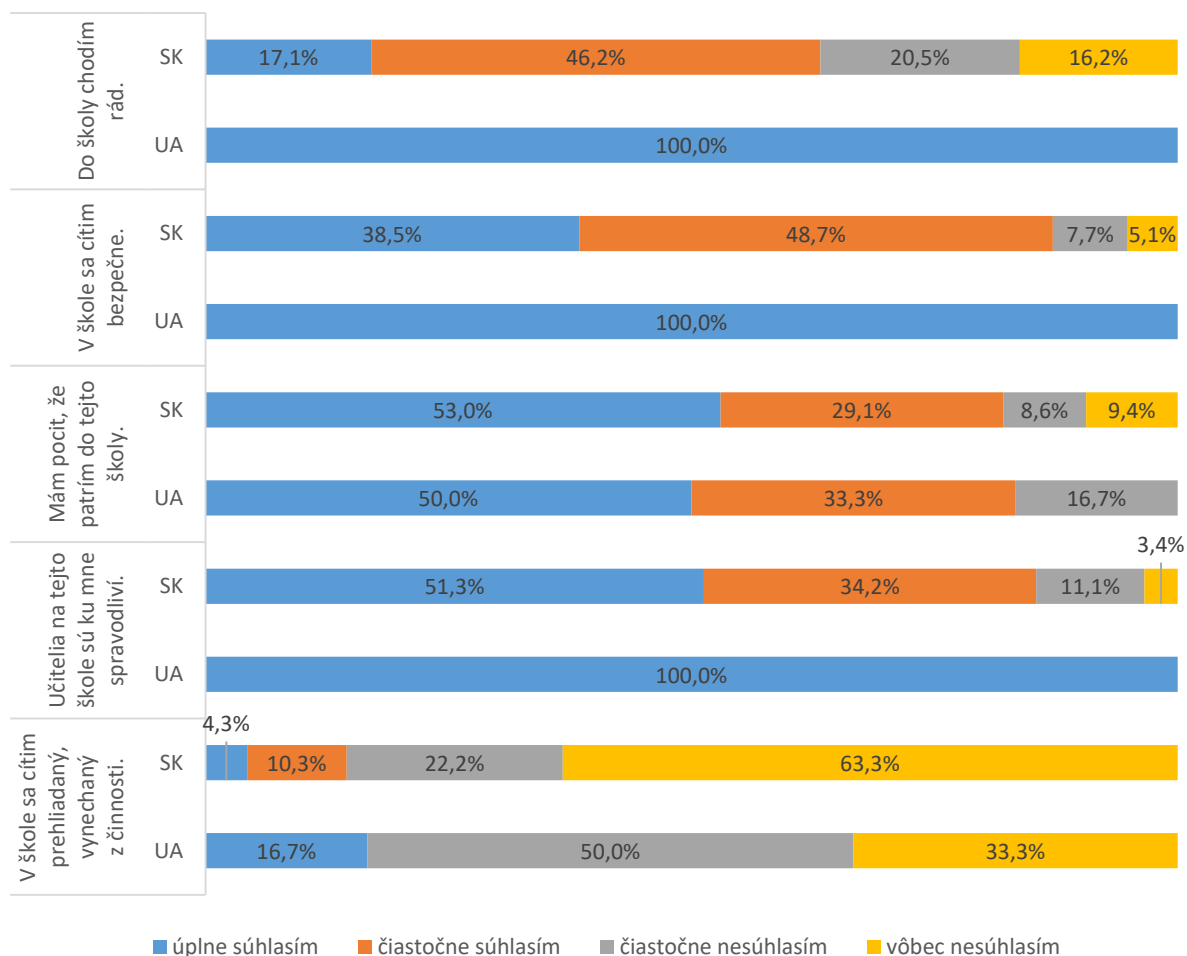
Škola neposkytovala žiakom odídencom **doučovanie** zo slovenského jazyka a literatúry ani z ostatných predmetov.

Na **podporu vytvárania vzťahov medzi žiakmi odídenkami a ostatnými žiakmi**, s cieľom posilnenia pozitívnych väzieb a stmelenia kolektívu škola zapájala žiakov do celoškolských aktivít (pomoc pri zbierke Biela pastelka, pri úprave areálu) a triedy (činnosti na vyučovacích hodinách, návštevy Domova dôchodcov (9. ročník), triednické hodiny¹). Nadaných žiakov zapojili i do výtvarných (Múzeum holokaustu a Cesty za poznaním minulosti) a športových súťaží.

Jazykovú podporu v ukrajinskom jazyku škola neposkytovala, učiteľia si sami vytvárali názorné dvojazyčné učebné materiály, ktoré napomáhali k aktívnemu osvojovaniu slovnej zásoby slovenského jazyka. Triedne učiteľky uviedli, že pripravovali kolektívy na príchod žiakov z Ukrajiny najmä rozhovormi v rámci triednych kruhov i celoškolskou besedou so zamestnancami poradenského zariadenia. Riaditeľ školy a učiteľky uviedli, že vzťahy medzi žiakmi boli dobré, čo potvrdili v dotazníku pre žiaka odídencu všetci, keď uviedli, že chodia do školy radi, s čím súhlasilo 63,3 % slovenských spolužiakov (**Graf 2**). Napriek tomu, že sa všetci odídenci cítili v škole bezpečne, až 50 % malo pocit, že tam nepatria a 16,7 % pociťovalo, že sú prehladaní a vynechaní z činnosti. Všetci vnímali učiteľov ako spravodlivých. Spolupatričnosť ku škole potvrdila väčšina slovenských žiakov (82,1 %), bezpečne sa v škole cítili takmer všetci (94,9 %). Učiteľov vnímali ako spravodlivých takmer všetci slovenskí žiaci (85,5 %) a všetci ukrajinskí žiaci (100%). Pocit, že sú v škole prehladnutí alebo vynechaní z činnosti malo 14,6 % slovenských žiakov (úplne súhlasím a čiastočne súhlasím), s uvedeným tvrdením nesúhlasilo (83,3%) ukrajinských žiakov.

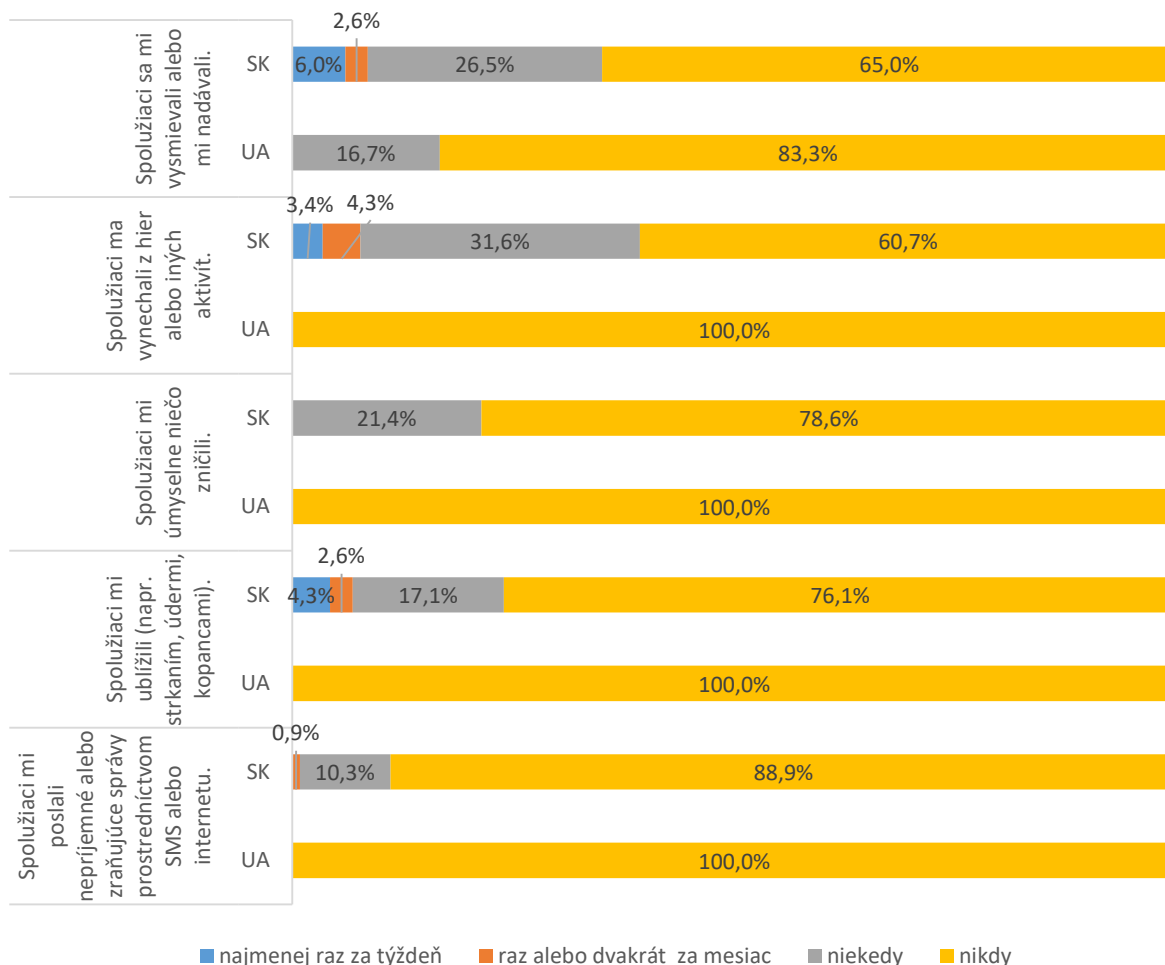
¹ Triedna učiteľka 5. ročníka na triednickej hodine prostredníctvom metódy sociometrie zistila, že žiak odídenec nemal problémy so začlenením, zapájal sa do športových aktivít v škole i mimo nej.

Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

V rámci dotazníkového prieskumu v oblasti vzťahov žiakov v škole (**Graf 3**) potvrdili všetci ukrajinskí žiaci, že nikdy nezažili úmyselné ubližovanie ani zraňujúce správy prostredníctvom internetu, na rozdiel od štvrtiny slovenských spolužiakov (23,9 % zažilo ubližovanie aspoň niekedy, 11,2 % nepríjemné správy od spolužiakov). Ničenie osobných vecí žiaci odídenci nezažili nikdy, ale 21,4 % slovenských žiakov túto skúsenosť malo. Z analýz dotazníkov vyplynulo, že 83,3 % odídencom (65 % slovenských žiakov) nemalo skúsenosť s vysmievaním. S názorom, že neboli vynechaní zo spoločných aktivít sa stotožnili všetci odídenci a 60,7 % slovenských žiakov.

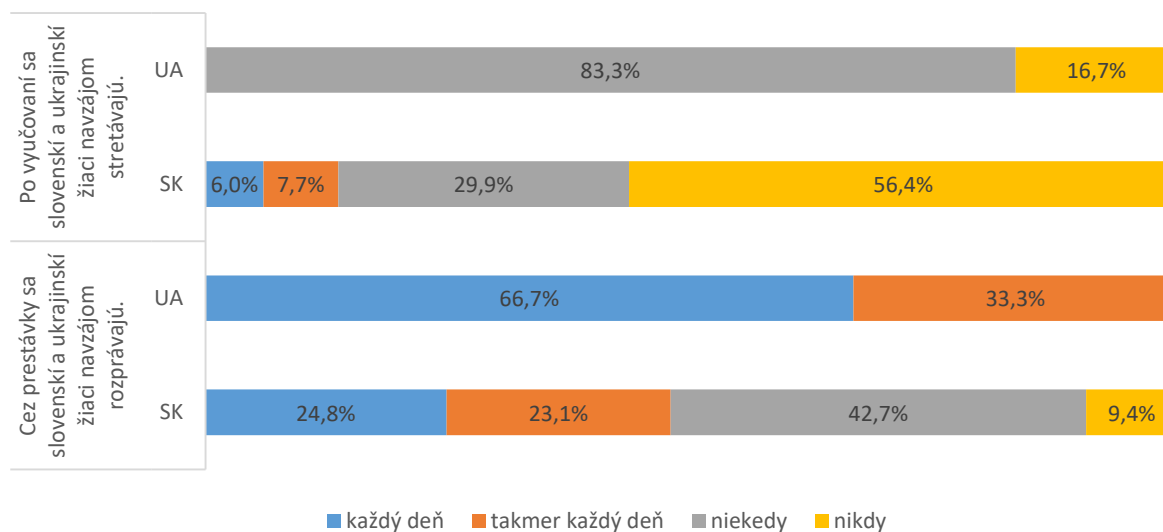
Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

Všetci ukrajinskí žiaci potvrdili (**Graf 4**), že sa cez prestávky so spolužiakmi rozprávali a nadväzovali vzájomné kontakty (66,7 % každý deň; 33,3 % takmer každý deň). Komunikáciu cez prestávky potvrdilo 90,6 % slovenských žiakov (každý deň 24,8 %; takmer každý deň 23,1 %; niekedy 42,7 %). Po vyučovaní sa stretávala občas so svojimi spolužiakmi prevažná väčšina ukrajinských žiakov (83,3 %), ale len 43,6 % slovenských žiakov.

Vzťahy ukrajinských žiakov so spolužiakmi charakterizovali triedne učiteľky ako bezproblémové v čase vyučovania i mimo neho. Vzájomnou výmenou informácií a skúseností akceptovaním ich individuality, zdravotných problémov sa im darilo vytvárať pre žiakov prostredie, v ktorom sa cítili príjemne.

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Triedne učiteľky v rozhovore uviedli, že poskytovali žiakom odídencom a ich **zákonným zástupcom** informácie priebežne podľa potreby na základe vzájomnej dohody. Informácie o výchovno-vzdelávacích výsledkoch žiakov najčastejšie sprostredkovali prostredníctvom Edupage. Rodičovských združení sa zúčastňovali takmer všetci zákonní zástupcovia.

Online vzdelávania s učiteľmi z Ukrajiny sa aktuálne zúčastňovala 1 žiačka, ktorej umožnili vykonať na konci minulého školského roka online komisionálne skúšky zo všetkých predmetov 8. ročníka na Ukrajine.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídencom

Z riadeného rozhovoru s riaditeľom školy vyplynula potreba flexibilnejšej distribúcie informačných materiálov týkajúcich sa začleňovania a **podpory** žiakov z Ukrajiny. Podotkol, že vo veľkej miere bezproblémové zaradenie týchto žiakov zabezpečovali riaditelia škôl, preto by bolo vhodné vydávať usmernenia týkajúce sa vzdelávania žiakov odídencom v časovom predstihu. Škola by potrebovala tiež školského psychológa ovládajúceho ukrajinský jazyk na uskutočňovanie diagnostiky, poskytovanie poradenstva i psychickej podpory žiakom (traumatické zážitky detí). Zvýšiť úroveň výučby by učiteľom pomohli aj dvojjazyčné učebnice, prítomnosť pedagogického asistenta, ktorý by poskytoval individuálnu podporu pri práci na hodine, sprístupnenie metodických materiálov o školskom systéme a vzdelávacích programoch na Ukrajine. Preferovali by prezenčné vzdelávanie v škole alebo dištančné online školenia doplnené metodickými materiálmi a didaktickými postupmi v oblasti zvyšovania svojich pedagogických zručností na témy vzdelávania ukrajinských žiakov a rovnako aj konzultácie a priame stretnutia s odborníkmi v škole na tému ako pristupovať k žiakom s rešpektom k ich predchádzajúcim zážitkom.

2 ZÁVERY

Škola prijala všetkých žiakov odídencom, ktorí prejavili o vzdelávanie záujem, vytvárala pre nich vhodné podmienky smerujúce k postupnému eliminovaniu jazykovej bariéry, rozdielov v ich vedomostiach a zručnostiach a adaptovaní sa na školské prostredie. Škole fluktuácia žiakov odídencom nezapríčinila žiadne problémy pri organizácii vzdelávania. Žiakov v spolupráci

s poradenským zariadením pripravili na príchod žiakov z Ukrajiny. Pri zaraďovaní do bežných tried jednotlivých ročníkov škola dodržala stanovené požiadavky. Vstupné preskúšanie žiakov odídencom nerealizovali, úroveň ich vedomostí a zručností učitelia diagnostikovali individuálne v priebehu výchovno-vzdelávacieho procesu. Na prekonávanie jazykovej bariéry škola organizovala záujmový útvar - slovenský jazyk, zapájala žiakov do triednych a celoškolských aktivít. Podporu socializácie a vytváranie pozitívnych vzájomných vzťahov medzi žiakmi odídencami a slovenskými žiakmi realizovali formou rôznych aktivít na vyučovaní i mimo neho. Žiakom odídencom škola poskytla psychosociálne intervencie sprostredkované sociálnou pedagogičkou. V rámci triednických hodín učitelia spoločnými aktivitami podporovali pozitívne vzťahy medzi žiakmi, v prípade potreby im vyučujúci poskytli v popoludňajších hodinách doučovanie s cieľom vysvetlenia učiva, objasnenia pojmov. Učebný plán ani obsah učiva žiakom z Ukrajiny neupravovali, dve klasifikačné obdobia hodnotení neboli, v aktuálnom školskom roku boli hodnotení rovnako ako ostatní žiaci. Pozitívnym zistením bolo, že všetci žiaci odídeni a takmer všetci slovenskí žiaci považovali školské prostredie za bezpečné a učiteľov vnímali ako spravodlivých. V rámci rozvíjania vzájomných kontaktov medzi učiteľmi a zákonnými zástupcami preferovali zákonní zástupcovia písomnú komunikáciu pomocou aplikácie Edupage, rodičovských stretnutí sa zúčastňovali.

Na základe skúseností so vzdelávaním žiakov odídencom identifikovala škola potrebu flexibilnejšej distribúcie informačných materiálov pre školy týkajúcich sa začleňovania a podpory žiakov z Ukrajiny, prítomnosť pedagogického asistenta, školského psychológa i dvojjazyčné učebnice.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. odporúča

- v spolupráci so zriaďovateľom vytvoriť miesto školského psychológa na podporu duševného zdravia účastníkov edukácie,
- riešiť v spolupráci so zriaďovateľom finančné, metodické a materiálne zabezpečenie základného/rozširujúceho jazykového kurzu štátneho jazyka.

PÍ SOMNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII:

1. zápisnice zo zasadnutí pedagogickej rady,
2. evidencia prijímania odídencom,
3. plán činnosti záujmového útvaru - slovenský jazyk,
4. Inovovaný školský vzdelávacie program: SOFI škola - škola pre život.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

školská inšpektorka: Mgr. Renáta Alaksová

Dňa: 21. 04. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

- a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica

Mgr. Renáta Alaksová, školská inšpektorka

- b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Sergej Čabala, riaditeľ školy

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 10. 05. 2023 v Banskej Bystrici

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica:

Mgr. Renáta Alaksová

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Sergej Čabala

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 dní pracovných od prerokovania):

Mgr. Sergej Čabala, riaditeľ školy

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu :

Mgr. Renáta Alaksová, školská inšpektorka

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti